

พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี

วันที่รับบทความ	18/05/2567
วันที่แก้ไขบทความ	16/07/2567
วันที่ตอบรับบทความ	19/07/2567

อรปรียา เหมนิลรัตน์^{1,*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี ตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน โดยใช้สูตรเทียบเคียงอัตราประชากรของเครซี แอนด์ มอร์แกน การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบที วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference) ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธ ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 เมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่า คะแนนพฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุ การแปลผลอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านศีล ค่าเฉลี่ย 4.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 ด้านภavana ค่าเฉลี่ย 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80 และการแปลผลอยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านทาน ค่าเฉลี่ย 2.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำบุญของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศสภาพ รายได้ต่อเดือน การศึกษา อาชีพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ และกลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ ประสบการณ์การทำบุญแตกต่างกัน ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : พฤติกรรมการทำบุญ หลักบุญกิริยาวัตถุ วัดสังฆทานจังหวัดนนทบุรี

^{1,*} สาขาจิตวิทยาชีวิตและความตาย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อีเมล : polinjewelry@gmail.com

The Merit-Making Behaviors of Buddhists According to Puññakiriyavatthu at Wat Sangkhathan, Nonthaburi Province

Received	18/05/2024
Revised	16/07/2024
Accepted	19/07/2024

Onpreeya Hamnilrat^{1,*}

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the merit-making behaviors of Buddhists according to Puññakiriyavatthu at Wat Sangkhathan, Nonthaburi Province and 2) to compare the merit-making behaviors of Buddhists according to Puññakiriyavatthu at Wat Sangkhathan, Nonthaburi Province, based on personal factors. This was quantitative research involving a sample group of 361 people, using the R.V. Krejcie and D.W. Morgan population ratio formula. Data were analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics included t-tests, One-Way ANOVA, and pairwise comparison of means using the least significant difference method. The research findings revealed that 1) the Buddhists' merit-making behaviors according to Puññakiriyavatthu at Wat Sangkhathan, Nonthaburi Province, were generally at a high level ($M = 3.58$, $S.D. = 0.55$). When categorized by aspect, the merit-making behavior scores according to Puññakiriyavatthu were at a high level in two areas: the aspect of precepts ($M = 4.13$, $S.D. = 0.66$) and the aspect of meditation ($M = 3.71$, $S.D. = 0.80$). The interpretation of the results was at a moderate level in the aspect of generosity ($M = 2.90$, $S.D. = 0.66$), which was statistically significant at the 0.05 level; 2) the comparison of merit-making behavior among the sample groups with different genders, marital statuses, monthly incomes, education levels, and occupations showed no difference in merit-making behaviors according to Puññakiriyavatthu, which did not support the hypothesis. However, the sample groups with different ages and merit-making experiences showed differences, which supported the hypothesis.

Keywords: Merit-making behaviors; Puññakiriyavatthu; Wat Sangkhathan, Nonthaburi Province

^{1,*} Psychology of Life and Death Program, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
e-mail: polinjewelry@gmail.com

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธ ชาวพุทธส่วนใหญ่ร้อยละ 93 นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท (จรัสลักษณ์ ทองโอฬาร, 2564, บทคัดย่อ) ซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนที่ครอบคลุมในทุกแง่มุมของชีวิต และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเน้นหลักบุญกิริยาวัตถุได้แก่ ทาน ศีล ภาวนา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่มีคุณค่าและประโยชน์ ของบุคคลที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และนำพาซึ่งความสุขมาให้แก่ตนเองและผู้อื่นได้ หลักธรรมพื้นฐานนี้คนไทยส่วนใหญ่ คู่้นเคยเป็นอย่างดีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สังคมไทยดั้งเดิมเป็นสังคมเกษตรกรรม จึงมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย วัดและพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญซึ่งใกล้ชิดต่อกันในสังคมนั้นๆ วัดเป็นสถาบันมีบทบาทในการเป็นสถานที่เล่าเรียนของเหล่าลูกหลานชั้นขุนนางและประชาชนทั่วไป สมัยอยุธยาที่ยังคงรูปแบบเดิมเอาไว้แต่ได้เพิ่มการเรียนในวิชาสามัญโดยการนำของมิชชันนารีชาวตะวันตก วัดจึงมีบทบาทสำคัญด้านการศึกษาในสังคมไทยมาโดยตลอดกระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และได้ปฏิรูปอีกครั้งในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ฉะนั้น สังคมชาวพุทธจึงมีความผูกพันเกี่ยวกับเรื่องบุญเป็นอย่างมาก (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561, น.1-2)

เนื่องด้วยสังคมไทยในปัจจุบัน ที่สังคมมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทุกด้าน และปรับตัวเข้าสู่ยุคสังคมข่าวสารมากขึ้น และมีการแข่งขันกันสูง จนทำให้สังคมไทยต้องดำเนินชีวิตในสภาพสังคมที่มีความแข่งขันสูง ถูกเอารัดเอาเปรียบ เผชิญความกดดันหลายอย่าง เพื่อความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าของตนเอง การเปลี่ยนแปลงจึงมีผลกระทบในด้านคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ ที่จะทำสิ่งงดงามที่มีตั้งแต่อดีต เริ่มเสื่อมถอยลง (กิตติกร เกื้อกุล, 2556, น.6-7)

ที่กล่าวมาเช่นนี้ได้จากการศึกษาข้อมูลในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 พบว่า สาเหตุของปัญหาความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรม จริยธรรมของคนไทยปัจจุบัน เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากวิถีชีวิตเรียบง่าย กลายเป็นวิถีสังคมยุคดิจิทัล ทำให้ผู้คนในสังคมปรับตัวไม่ทัน มีชีวิตเร่งรีบ จึงทำให้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า จากค่านิยม และวัตถุนิยม จึงเกิดปัญหาด้านคุณธรรม เห็นแก่พวกพ้องของตนเอง เห็นแก่ลาภยศ ชาติความมอดทนอดกลั้น ไร้ระเบียบ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2564, น.43) เพื่อเป็นการพัฒนาชีวิตให้สังคมดีขึ้น ค่อย ๆ ก้าวเดินตามยุคดิจิทัล จึงควรน้อมนำหลักธรรมของพระพุทธองค์มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน กลับมามีพฤติกรรมที่อ่อนน้อม ดังเช่นวิถีสังคมดั้งเดิมได้ และมนุษย์สามารถฝึกได้จนเคยชินเป็นนิสัย โดยการปรับตัวหรือพฤติกรรมของตนเอง บุญกิริยาวัตถุนี้ เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เพื่อพัฒนาตน เนื่องจากเป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติขึ้น โดยมุ่งให้เป็นหลักปฏิบัติของชาวพุทธที่เนื่องด้วย “บุญ” และ “การทำบุญ” เป็นสิ่งที่ชาวพุทธ ทั้งหลายต่างยึดถือ เชื่อและศรัทธาว่า บุญ

เป็นสิ่งที่สำคัญเท่าชีวิต เพราะบุญคือคุณภาพของชีวิต เป็นการบ่งบอกความสำคัญเรื่องของการทำบุญ เพราะบุญเปรียบเสมือนกับสิ่งที่วัดคุณค่าของเรามีชีวิตอยู่ของมนุษย์เราบนโลกใบนี้ (พระสมภพ โชติปัญโญ, 2559, น.10-20) บุญกิริยาวัตถุ ที่มนุษย์รู้จัก ประกอบด้วย ทาน ศีล ภาวนา พระพุทธรองค์ จะทรงเริ่มจาก ข้อแรก ทาน ก่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่ปฏิบัติต่อตนเองได้ง่าย เป็นการนำปฏิบัติลักษณะธรรมชาติ และสอดคล้องกับพฤติกรรมเดิม แล้วจึงนำพาเข้า ข้อที่สอง คือ ศีล เป็นสิ่งที่ยากและมนุษย์ต้องตั้งใจทำ ใช้สติในการควบคุม ทั้งกายและวาจา และข้อที่ สาม คือ ภาวนา มีทั้ง สมถ ภาวนา และวิปัสสนาภาวนา ซึ่งมนุษย์ต้องฝึกเพื่อให้ถูกต้องต่อเนื่อง ก็จะส่งผลให้พัฒนาทางใจเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง หากมนุษย์ฝึกอบรมจิต พัฒนาใจได้ดีแล้ว ความคิด คำพูด การกระทำก็จะดีขึ้นตามแนวคิดของ แมกซ์เวลล์ มอลท์ซ์ (Maltz, 1960) “ทฤษฎี 21 วัน” (ลักษณะวัด ปาละรัตน์, 2563, น.33)

หลักบุญกิริยาวัตถุ เป็นหลักแห่งการทำบุญหรือหลักแห่งการทำดี ดังพระพุทธรองค์ตรัสว่า ผู้หวังประโยชน์สุขควรฝึกฝนบำเพ็ญบุญนี้เท่านั้น คือ ควรบำเพ็ญทาน ควรประพฤติธรรมต่อเนื่อง และควรเจริญเมตตาภาวนา ครั้นเจริญธรรม 3 ประการ ย่อมเข้าถึงโลกที่มีความสุข ปราศจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, น.416) การปฏิบัติตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ด้านการให้ทานคือการเสียสละสิ่งของสละทรัพย์สินของตนเองให้แก่ผู้อื่นเป็นการสร้างความดีอย่างง่าย เป็นการลดความตระหนี่ ลดความเห็นแก่ตัว ส่วนการรักษาศีลนั้นมีความสำคัญ เพราะนำมาซึ่งความสงบสุขร่มเย็นเป็นการควบคุมทางกายและวาจา ส่วนการเจริญภาวนา จะทำให้เกิดผลคือความร่มเย็นทั้งทางกาย และทางใจต่อตนเองและผู้อื่น (พระภัทรนันท์ วิฑูรธเสฏฐ และคณะ, 2559, น.22-23) ฉะนั้นจากงานวิจัยเรื่องบุญกิริยาวัตถุถึงร้อยละ 75 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นหลักธรรมที่เรียบง่าย ง่ายต่อการเข้าใจ สามารถพัฒนา เรียนรู้และปฏิบัติ ขอเพียงให้ประชาชนมุ่งเน้นเรื่องศีล และภาวนาเท่านั้น (กันตภณ หนูทองแก้ว, 2558, น.169) อีกทั้งยังเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมในการนำมาปรับใช้เป็นแนวทางเพื่อแก้ปัญหาสังคมที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่

นอกจากหลักบุญกิริยาวัตถุดังกล่าวแล้ว ทางด้านทางจิตวิทยา มนุษย์ควรสร้างคุณค่าให้ตนเอง เข้าใจตนเอง ยอมรับตัวตน ปรับปรุงตนเอง สร้างเป้าหมาย และพัฒนาความสามารถตนเองอย่างมีศักยภาพ การเข้าร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีจุดยืนอยู่ในสังคมและทำความเข้าใจต่อสังคม ไม่ทำให้สังคมเดือดร้อน มีอะไรที่เราสามารถช่วยเหลือแบ่งปันเกื้อกูลกันได้ สังคมก็มีความสุข ร่มเย็น โดยอาศัย วัด เป็นสถานที่อบรมบ่มเพาะฝึกปฏิบัติ วัดที่เหมาะสม ได้แก่ วัดสังฆทานนี้เป็นวัดร้างเก่าแก่ มีเพียงพระพุทธรูปองค์โต ประดิษฐานอยู่ที่วัดร้างนี้เพียงองค์เดียว ซึ่งมี หลวงพ่อสนอง ท่านเป็นพระนักปฏิบัติธรรม ได้จาริกแสวงบุญ และพบวัดร้างแห่งนี้ซึ่งยังเป็นร่องสวน การเดินทางในสมัยนั้นก็ยากลำบาก ตั้งอยู่ที่ตำบลบางไผ่ จังหวัดนนทบุรี หลวงพ่อสนอง ได้บูรณะปฏิสังขรวัดนี้ ได้อย่างสวยงาม เป็นสถานที่สัปปายะ มีพุทธศาสนิกชนเดินทางหลังไหลเข้ามาปฏิบัติธรรม ฟังธรรม ถวายสังฆทาน

และทำบุญตามประเพณีต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และมีชาวพุทธบางท่านเข้ามาปล่อยปลาที่วัดเพื่อสะเดาะห์เคราะห์หรือต่ออายุขึ้น(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, น.121) แต่ไม่มีการปล่อยนก เพราะมูลนกจะทำให้สถานที่ในวัดสกปรกได้ ผู้วิจัยได้เคยเข้าสักการะ สรีรางคาร พระเกจิพระอรหันต์หลายรูปที่ได้ตรัสรู้ ตามหลักธรรมของพระพุทธองค์ที่บรรจุในวัดแห่งนี้ และหลวงพ่อสอง ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านได้ละสังขารไปหลายปีก่อน แต่สรีรางคารของหลวงพ่อ ได้บรรจุอยู่ในโลงที่กุฏิไม้สัก เพื่อให้ผู้เข้ามากราบไหว้หลวงพ่อ ด้วยความรัก ด้วยความศรัทธา ตามพระอาจารย์ของท่านคือ หลวงปู่สังวาลย์ ปัจจุบันหลวงพ่อไพรินทร์เป็นเจ้าอาวาส แต่ก็ยังคงปฏิบัติศาสนกิจ ตามเจตจำนงค์ของหลวงพ่อสอง ผู้วิจัยจึงรู้สึกประทับใจได้เห็นถึงสถานที่ ๆ สวยงาม ของวัดรูปทรงไม้สักแกะสลักตามประเทศต่างๆ และเห็นพุทธศาสนิกชนเดินทางมาบวชนกขัมมะ ถือนีล 8 อยู่ทุกวัน

ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวมา และความที่ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาชีวิตและความตาย ที่กล่าวถึงการอยู่อย่างมีคุณค่าและจากลาอย่างงดงาม การทำบุญก็เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างคุณค่าให้ชีวิต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ของชาวพุทธในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี ว่ามีการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุระดับใด ลักษณะของการทำบุญเป็นแบบไหน เพื่อเป็นข้อมูลนำไปสู่การส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคมตามหลักพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี ตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมุติฐานการวิจัย

ชาวพุทธที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์การทำบุญ แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการทำบุญในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกำหนดวิธีการดำเนินวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร บุคคลทั่วไปและชาวบ้านแถวถนนที่เดินทางมาทำบุญที่วัดสังฆทาน ซึ่งมีจำนวนประมาณ 6,000 คนต่อเดือน สัมภาษณ์ ไวยาวัจกร วัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี (1 มีนาคม 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชาวพุทธทั่วไปที่เดินทางมาทำบุญในวัดสังฆทาน จำนวน 361 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครซี แอนด์ มอร์แกน ใช้สูตรอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม ได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คน ซึ่งมีการตรวจสอบคุณภาพ แบบสอบถาม โดยมีการเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนเพื่อพิจารณาว่าการวัดนั้นได้ผลแน่นอน สม่าเสมอ คงเส้นคงวา โดยการตรวจสอบความเที่ยงแบบวัดความสอดคล้องภายใน ตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) สำหรับการประเมินความเที่ยงครั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาต้องมีค่ามากกว่า 0.70 แบบสอบถามถึงมีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง ผลลัพธ์ที่ได้อยู่ที่ระดับ 0.911

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ทำหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชีวิตและความตาย เพื่อขออนุญาตเจ้าอาวาสวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี ขออนุญาตแจกแบบสอบถาม และผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และได้ชี้แจงข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างละเอียด จำนวน 361 ชุด ซึ่งเมื่อแจกแบบสอบถามไปแล้วมีอัตราการตอบกลับแบบสอบถามร้อยละ 100 แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) ข้อมูลเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และสถิติ ที่ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way- Analysis of Variance: ANOVA)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธ ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัยตามลำดับของข้อมูล ดังนี้

(1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

1. เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 75.6 และเพศชาย จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4

2. อายุ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อายุ 40-60 ปี จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมา อายุต่ำกว่า 40 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 และสุดท้าย อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8

3. สถานภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ โสด คิดเป็นร้อยละ 209 คน คิดเป็นร้อยละ 57.9 รองลงมา สถานภาพสมรส จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 และสุดท้าย สถานภาพหย่าร้าง จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2

4. รายได้ต่อเดือน ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีรายได้มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 39.1 รองลงมา รายได้ 15,000-25,000 บาท จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 และสุดท้าย มีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาท จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 29

5. การศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถาม ระดับปริญญาตรี จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 48.2 ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 และสุดท้าย การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6

6. อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ ลูกจ้างหรือพนักงานบริษัท จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 47.9 รองลงมา ทำธุรกิจส่วนตัว จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 แม่บ้าน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ข้าราชการ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4 และสุดท้ายอาชีพอื่นๆ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8

7. ประสบการณ์การทำบุญ พบว่าจำนวนมากที่สุด 6 ปีขึ้นไป จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 70.1 รองลงมา คือ 3 ถึง 5 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 และ น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2

(2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธ ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธ ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.55) เมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่า พฤติกรรม การทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านศีล ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.66) ด้านภavana ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.80) และด้านทาน ($\bar{X} = 2.90$, S.D. = 0.66) อยู่ใน ระดับปานกลาง

(3) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธ ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธ จำแนกตาม เพศ โดยการทดสอบ (t-test) พบว่า ชาวพุทธ ที่มีเพศ แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการทำบุญ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้อง กับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธ จำแนกตาม สถานภาพ รายได้ ต่อเดือน การศึกษา อาชีพ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) โดยภาพรวม พบว่า พฤติกรรมการทำบุญไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธ จำแนกตาม อายุ และ ประสบการณ์ การทำบุญ พบว่า มีพฤติกรรมการทำบุญแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุ พบว่า การให้ทาน เพื่อขจัดกิเลสของความโลภ โกรธ หลง รู้จักของการให้ การให้ที่ดีนั้น จะได้อนิสงสัมมาก เกิดจากขณะที่ จะให้ด้วยใจบริสุทธิ์ และหามาด้วยสุจริต รู้จักเสียสละ แบ่งปัน ช่วยในการพัฒนาคุณธรรม 2 ประการ คือ ความพอประมาณหรือความพอเพียง และมีจิตสาธารณะ การรักษาศีล เป็นข้อปฏิบัติเพื่อการ ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น ช่วยพัฒนาความเป็นผู้มีระเบียบวินัยในการดำรงชีวิตอยู่ในกรอบของ กฎหมายและศีลธรรม เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบทั้งตนเองและผู้อื่น และการภavana เป็นการพัฒนา จิตและคุณสมบัติของจิตทั้ง 3 ด้านคือ คุณภาพของจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาวะของจิต เพื่อพร้อม ไปกับการเกิดปัญญา ให้เข้าใจธรรมชาติที่แท้จริงของชีวิตและสรรพสิ่ง ซึ่งทำให้สามารถปฏิบัติต่อสิ่ง ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง และดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับแนวคิดของ พาสนา สกุลอิสริยาภรณ์ (2566, น.227) พบว่า การทำบุญของชาวพุทธที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ ของชาวพุทธ เมื่อชาวพุทธครั้งใดเกิดเหตุวิกฤติจะมีความไม่สบายใจมักจะไปทำบุญที่วัด เพราะมนุษย์ แสวงหาความสุข การทำบุญในพระพุทธศาสนา หมายถึง การกระทำความดี ความสุข นำความสุขให้

ตนเองและครอบครัว วิธีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตายจะคุ้นเคยกับการทำบุญ และมีความเข้าใจว่า การทำบุญเป็นการสะสมผลบุญทั้งชาตินี้และชาติหน้า ทำบุญมากได้เกิดบนสวรรค์ในนิมาน เป็นเทวดา นางฟ้า รูปร่างสวยงามหมดจด และสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพิรุณภาพพ์ ธารพนาลี (2563, น.71) ผลการศึกษาพบว่า วิมานเกิดจากการ ประกอบกุศลกรรม คือ การให้ทาน แม้อนิสงส์ของการให้ทาน อย่างเดียว ได้ส่วยวิมานที่เกิดจากกุศลกรรม ถึงจำนวน 68 วิมาน การรักษาศีล ได้ส่วยวิมาน จำนวน 20 วิมาน และการเจริญภาวนา ได้ส่วยวิมานจำนวน 4 วิมาน แต่การทำทานนั้น ต้องขึ้นกับองค์ประกอบ ที่สำคัญ คือ ความตั้งใจก่อนให้ทาน ความตั้งใจขณะที่กำลังให้ทาน และความตั้งใจหลังการให้ทานแล้ว จึงได้อนิสงส์มาก และสอดคล้องกับแนวคิดของพระสาธิต รกขิตวิโส (เชื่อน คำแสน) และพระอธิการ สมนึก จรโณ (2565, น.4) ผลการศึกษาพบว่า การให้ทาน หมายถึง การเสียสละ เพื่อลดความตระหนี่ ถีเหนียว และไม่เอาของผู้อื่น เช่นเดียวกับการวิจัยในวัดสังฆทาน พบว่า ประชาชนหรือชาวพุทธ มาทำบุญโดยการบริจาคเงินใส่ตู้ในวัด และถวายสังฆทาน ($\bar{X} = 3.39$) ท่านมาทำบุญในวัดในวันสำคัญ ทางพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.35$) และท่านบริจาคและทำบุญเพื่อลดความตระหนี่ ($\bar{X} = 3.25$) การแปลผล ได้ปานกลาง ส่วนด้านปล่อยชีวิตสัตว์ เช่น การปล่อยปลาที่วัดสังฆทาน ($\bar{X} = 2.39$) การแปลผล ได้น้อย พระพุทธเจ้าไม่ได้กล่าวถึงเรื่องการปล่อยชีวิตสัตว์จะทำให้สะเดาะเคราะห์กรรม หรือต่ออายุยืน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, น.121) แต่ทรงกล่าวเรื่องการรักษาศีล ข้อที่ 1 ปาณาติบาต ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ทำร้ายสัตว์ อนิสงส์ของการไม่ทำลายชีวิตผู้อื่นหรือสัตว์ คือการมีเมตตา อยากให้การช่วยเหลือ จึงเป็นอนิสงส์กุศลผลบุญ ส่งผลให้มีความสุข ซึ่งเกิดพฤติกรรมทางใจ เมื่อมนุษย์ช่วยเหลือ คนที่ลำบาก เรารู้สึกอึดใจของการเป็นผู้ให้ และปรากฏอยู่ในธรรมบทบางสูตรกล่าวเรื่อง ตีสสามเณร ผู้ซึ่งปฏิบัติธรรมอยู่ในสำนักพระสารีบุตรเถระอัครสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นนิมิตว่าเณรน้อยนี้ จะต้องมรณะภายใน 7 วัน พระสารีบุตรอนุญาตให้ตีสสามเณร ไปเยี่ยมลาพ่อแม่ แต่ระหว่างทางได้ เห็นปลากำลังดิ้นรนเพราะน้ำไม่พอ สามเณรจับปลาไปปล่อยในแม่น้ำ ด้วยอนิสงส์ที่ช่วยชีวิตสัตว์ เป็นทาน ด้วยจิตเมตตา อยากช่วยปลาหลุดพ้นจากความตายจึงช่วยให้เณรน้อยหมดกรรม มีอายุยืน

พบว่า การรักษาศีล ศีลเป็นกฎข้อควบคุมพฤติกรรมของตนเองและคนในสังคม โดยด้าน การรักษาศีลสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969, p.391) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกที่มีพื้นฐานจากความยุติธรรม คือ การกระจายสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียม มีกฎเกณฑ์ กติกาที่ใช้บังคับโดยทั่วไป เป็นกฎเกณฑ์สากล ที่คนส่วนใหญ่ยอมรับได้ ไม่มีความขัดแย้งกัน เป็นจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ จรัสลักษณ์ ทองโอฬาร (2564, บทคัดย่อ) ซึ่งได้นำเรื่อง แนวทางเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ พบว่า การนำบุญกิริยาวัตถุ มาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคนในสังคมร่วมกัน มี 4 ด้าน คือ 1. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการเป็นพลเมืองที่ดี 2. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว 3. ด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา 4. ด้านความรับผิดชอบต่อ

ต่อมิตรสหาย ซึ่งในวัดสังฆทานนี้ หลวงพ่อสนอง ท่านได้อบรมบ่มเพาะ เทศนาให้ชาวพุทธผู้เข้ามา ปฏิบัติธรรมรักษาศีล 5 ศีลอุโบสถ สม่ำเสมอ ได้เข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันในสังคม รักษาความสงบเรียบร้อย เมื่อเข้าวัดปฏิบัติธรรม ฟังธรรม จะไม่ส่งเสียงรบกวนผู้อื่น เคารพสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ 4.58

พบว่า ด้านภavana หลวงพ่อสนองเจ้าอาวาสผู้พัฒนาวัดสังฆทานนั้นมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของชาวพุทธ โดยส่งเสริมกิจกรรมด้านการภาวนา ได้แก่ การบวชเนกขัมมะเพื่อ บ่มเพาะปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระเวงชัย ธรรมกาโม และคณะ (2562, น.199-201) ได้ศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยบุญกิริยาวัตถุว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักบุญกิริยาวัตถุ ภายใต้คำว่า UPW ประกอบด้วย 1. Usefulness (บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม พัฒนาลำดับแรก ด้วยการให้ทาน เพื่อกำจัดความโลภ ขัดเกลาคใจ ยินดีความดีของผู้อื่นไม่โอ้อวดริษยา 2. Peacefulness (สร้างสันติสุขในสังคม) เกิดจากข้อปฏิบัติที่อยู่บนฐานของ ศีล อันทำให้เกิดสันติสุข ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเชิง พฤติกรรมไม่ให้เกิดในเชิงลบต่อสังคม การประพฤติอ่อนน้อมทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี และช่วยเหลือ ขวณขวายก่อให้เกิดจิตอาสา 3. Wisdom (ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา) โดยการเจริญภาวนา ฟังธรรม และ ทำความเห็นให้ตรง (ทิวสุขุกรรม) ซึ่งเป็นการพัฒนาทำให้เกิดความรู้ ทำให้รู้จักการวางท่าที และปรับ พฤติกรรมเพื่อพัฒนาให้เกิดความสุขในใจ ผลแบบสอบถามในวัดสังฆทาน ด้านการภาวนา พบว่า ค่าเฉลี่ย ได้ 3.71 การแปลผล ได้ระดับมาก สอดคล้องตามทฤษฎี فروย (Freud) ถึงโครงสร้างของจิต ได้แก่ อิด (Id) คือความต้องการทั้งหลาย อีโก้ (Ego) คือ จิตรู้สำนึกว่าจะสามารถแสดงพฤติกรรม ตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้นจากอิด(Id) ได้แค่ไหนตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคม และซูเปอร์อีโก้ (Super ego) คือจิตสำนึกในระดับสูงที่เป็นตัวจูงใจให้มนุษย์ทำความดีมีคุณธรรม รู้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง (ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา) ที่พระพุทธเจ้าทรงเมตตาสั่งสอนให้มนุษย์หลุดพ้นจากโลก โกรธ หลง (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2531, น.9-13)

การเปรียบเทียบ พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำบุญ จำแนกตาม เพศ สถานภาพ รายได้ต่อเดือน การศึกษา อาชีพ โดยภาพรวม พบว่า พฤติกรรมการทำบุญ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (เมธวัจน์ สีลภูโต) (2560, น.2) พบว่า หลักบุญ กิริยาวัตถุ ซึ่งเป็นหลักใหญ่ของพระพุทธศาสนา ได้แก่ ทาน ศีล ภาวนา เพราะการทำบุญทั้ง 3 ประการ เป็นการสร้างปลูกฝังศีลธรรม จิตสำนึก เป็นการเรียนรู้การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม การทำบุญ บุญนำ พาให้เกิดความสุข พระผู้มีพระภาคเจ้าได้แสดงความวิเศษแห่งขุมทรัพย์ คือ บุญ นั้นเอง ฉะนั้น ไม่ว่า จะเป็น เพศ สถานภาพ รายได้ต่อเดือน การศึกษา อาชีพ ล้วนต้องการความสุข ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ พาสนา สกุโลสริยาภรณ์ (2566, น.227) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบ ด้านปัจจัย

ส่วนบุคคล แทบจะไม่แตกต่างกันเลย นั่นแสดงว่า ในการทำบุญนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ สถานภาพ และประสบการณ์ในการทำบุญ แต่ทุกคนล้วนมีจิตใจที่ตั้งใจทำบุญ ตามความเชื่อว่า บุญจะส่งผลให้เกิดความสุขกาย(กายิกสุข) และสุขใจ(เจตสิกสุข) และหวังอยากเติมเต็มชีวิตให้มีความบริบูรณ์ ตามแนวทางวิถีพุทธ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชานันท์ เตชะประสิทธิ์ วานิข (2562, น.31-32) พบว่าพุทธศาสนิกชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน นอกจากนั้นยังมีส่วนที่สอดคล้องเพิ่มเติมคือ อายุต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้ เป็นการศึกษาคนที่มาทำบุญภายในวัด จึงมีความจำเพาะกลุ่มที่มาวัดอยู่แล้ว และอายุก็มีส่วนกับการทำบุญ เพราะวัยก็มีส่วนต่อพฤติกรรมทำบุญ และความสามารถในการทำบุญแตกต่างกันทั้งในแง่ของกำลังทรัพย์และความพร้อมในการทำบุญ ซึ่งแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำบุญ จำแนกตาม อายุ และประสบการณ์การทำบุญ พบว่าแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ คนที่มาทำบุญภายในวัดสังฆทานส่วนใหญ่มิ่ อายุ พอประมาณใกล้เคียงกันและมาทำบุญที่วัดเป็นประจำ ถึงแม้จะอยู่ต่างชุมชน มักจะเดินทางมาที่วัดนี้ เพราะคุ้นชิน กับข้อปฏิบัติ กฎระเบียบของทางวัด เวลาจัดกิจกรรม และสถานที่เมื่อมาที่วัดสังฆทานบุคคลกลุ่มนี้ ได้อนิสัสผลแห่งการทำบุญ หรือปฏิบัติเจริญภาวนา พบความสงบใจ สบายใจ รู้สึกอิ่มเอิบใจ เกิดความสุขภายในใจ ตั้งใจมาเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุธี คัมภีร์ญาณ และ พระมหาสำรอง สณฺญโต (2562, น.891) ได้ศึกษาวิจัย การส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของคนในครอบครัวด้วยการรักษาอุโบสถศีลของชุมชนชาวพุทธในเขตเทศบาลขอนแก่น พบว่า กลุ่มผู้รักษาอุโบสถศีลส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ บางครั้งอาจจะเจออุปสรรคบ้าง ระหว่างสมาชิกในครอบครัว แต่ก็สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยหลักพุทธวิธี และผู้สูงอายุเป็นผู้รักษาอุโบสถศีล ส่วนใหญ่ชอบที่ทางวัดจัดกิจกรรม สวดมนต์ แผ่เมตตา นั่งสมาธิ เดินจงกรม ฟังเทศน์แก่กลุ่มผู้รักษาอุโบสถศีล ทำให้เกิดความสุข จิตใจสงบ อารมณ์เบิกบาน ซึ่งเป็นผลดีกับผู้ปฏิบัติและครอบครัว และผู้รักษาอุโบสถศีล ทำให้มีพฤติกรรมทางกายสุภาพอ่อนน้อม สำนวณ พุทสุภาพ พุทคำสัตย์ น่าเชื่อถือ ด้านอารมณ์มีความเบิกบานใจไม่เครียด มองโลกอย่างรู้ทันไม่ยึดติด รู้จักปล่อยวาง เข้าสังคมอย่างองอาจกล้าหาญ เพราะศีลเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในครอบครัวและสังคม ผลการค้นคว้าครั้งนี้ทำให้เห็นแง่มุมของสาขาวิชาจิตวิทยาชีวิตและความตาย ซึ่งสามารถใช้บุญกิริยาวัตถุเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เป็นการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและจากลาอย่างงดงามตามแนวพุทธ ซึ่งจากการวิเคราะห์บุญกิริยาวัตถุ จากคัมภีร์อรรถกถาธรรมบทของ พระภิกษุพนฺธ ฐิตเสฏฺฐ และคณะ (2559, น.26) ที่พบว่า บุญกิริยาวัตถุ 3 คือ การทำบุญด้วยการให้ทาน ด้วยการรักษาศีล และด้วยการเจริญภาวนา การให้ทานที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบทนั้นมีจุดประสงค์ 2 ประการคือ ประการแรกให้เพื่ออนุเคราะห์ ประการที่สอง ให้เพื่อบูชาคุณ ประกอบด้วยลักษณะของการให้ทาน 5 ประการ

คือ ให้อภัยศรัทธา ให้อภัยเคารพ ให้ตามกาล ให้อภัยจิตอนุเคราะห์ และให้ไม่กระทบต่อตนเองและผู้อื่น และมีอานิสงส์ 2 ประการ คือ ให้ไปเกิดบนโลกสวรรค์ ให้เป็นผู้มีโภคะมาก ส่วนในด้านการรักษาศีลนั้นมีการรักษาศีลเพื่อการควบคุมกาย วาจา ใจของตน และเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม และในการเจริญภาวนา พบว่ามีการเจริญภาวนาเพื่อจุดมุ่งหมายสูงสุดคือความพ้นทุกข์ มีลักษณะ เช่น สมถภาวนา วิปัสสนาภาวนา อสุภกัมมัฏฐาน เมตตา และมรณานุสติ พระกิตติพันธ์ กิตติพิโล (2563, น.462-463) ได้วิเคราะห์บทบาทในการบำรุงพระพุทธศาสนาของอุบาสกอุบาสิกาพบว่า บทบาทของอุบาสก อุบาสิกาในการบำรุงพระพุทธศาสนา ในสมัยพุทธกาล มีอุบาสกอุบาสิกาหลายคนได้รับการยกย่องเป็นเอตทัคคะ (มีประสบการณ์ มีความสามารถในด้านใดด้านหนึ่ง) ในด้านการบำรุงพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์พระสงฆ์ เช่น อุปถัมภ์ด้วยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม เครื่องอุปโภค และยารักษาโรค ในการดำรงรักษาพระพุทธศาสนา ช่วยส่งเสริม และรักษาพระพุทธศาสนา ให้เจริญมั่นคงยิ่งขึ้น และในด้านช่วยเหลือสังคม เป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรง เช่น การตั้งโรงเรียน การทำสาธารณสงเคราะห์ จะเห็นได้ว่าประสบการณ์ในการทำบุญ ต้องได้รับการเรียนรู้จากผู้ใหญ่จนสืบทอดเป็นประเพณี วัฒนธรรม จรรโลงในพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน

สรุปปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมการทำบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง และบำเพ็ญจิตใจให้ตระหนักถึงบุญอย่างแท้จริง และพัฒนาการทำบุญหรือการทำความดีของตนเองให้สอดคล้องกับหลักบุญกิริยาวัตถุ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า เพื่อเตรียมการจากลาอย่างงดงาม ตามความเชื่อที่ว่า การทำบุญคือการเตรียมเสบียงไว้เดินทางในภพหน้า และสร้างปัจจุบันนี้ให้ชีวิตมีความหมาย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธ ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี” จากข้อค้นพบจากการวิจัย ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางเพื่อเป็นแนวทางในการเลือกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ

พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี สะท้อนให้เห็นคุณภาพของวัดที่ดี วัดสามารถเป็นที่พึ่งทางใจสำหรับประชาชนได้ ในวัดสังฆทานเน้นกิจกรรมสำคัญคือ การบวชนกขัมมะ เนกขัมมะ หมายถึง การละเหย้าเรือนออกไปบวชเพื่อบำเพ็ญเพียร ละเว้นจากการทำบาป ทางวัดสังฆทานได้จัดกิจกรรมนี้มานาน จนเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงของทางวัด หลวงพ่อสนอง กตปุญโญ ท่านจะเทศน์เรื่อง ศีล และภาวนา อย่างสม่ำเสมอ จากการวิจัยพบว่า ด้านศีล ($M = 4.13$, $S.D. = 0.66$) และด้านภาวนา ($M = 3.71$, $S.D. = 0.80$) การแปลผลอยู่ใน

ระดับมากให้นำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการส่งเสริมปฏิบัติแก่วัดอื่น ๆ เพื่อให้ชาวพุทธมีกิจกรรมการรักษาศีล และการเจริญจิตตภาวนา เหมาะสมตามหลักบุญกิริยาวัตถุต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ได้ดังนี้

2.1) หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 หมายถึง ฐานที่ตั้งแห่งความดี หรือทางที่มาแห่งบุญ ได้แก่ การให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนา ชาวพุทธจะมีมากขึ้น หากกล่าวโดยละเอียดหรือโดยพิสดารขยายออกไปเป็น บุญกิริยาวัตถุ 10 โดยเพิ่มออกไปอีก 7 ทาง คือ อปจายตนมัย, เวยยาวัจจมัย, ปัตติทานมัย, ปัตตานุโมทนามัย, ธัมมสวนมัย, ธัมมเทศนามัย และ ทิฏฐุชุกัมม จากการที่กล่าวมานี้ทำบุญลักษณะไหนก็ได้บุญแล้ว ขอเสนอแนะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอธิบายให้ญาติโยม เข้าใจในหลักการทำบุญเพิ่มขึ้น ของหลักบุญกิริยาวัตถุ 10

2.2) จากผลการศึกษาที่พบโดยภาพรวม พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี การแปลผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการส่งเสริมให้วัดสังฆทานเป็นวัดต้นแบบให้แก่วัดต่าง ๆ เพื่อจะได้ปรับปรุง พัฒนา ให้วัดเป็นที่พึงพอใจและเป็นเนืองนาบุญของชาวพุทธต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับ พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี ในครั้งต่อไปผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาที่พบโดยภาพรวม พฤติกรรมการทำบุญของชาวพุทธตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ในวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี การแปลผลอยู่ในระดับมาก แต่ยังไม่ได้อธิบายหาความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ จึงเสนอให้มีการวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการทำบุญกับตัวแปรต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เช่น ความสุข การตระหนักรู้ในตนเอง หรือความผาสุกทางจิตวิญญาณ เป็นต้น

2. งานวิจัยนี้ศึกษาบุคคลที่เข้ามาทำบุญในวัดอยู่แล้ว จึงเสนอว่า ควรมีการศึกษากับชาวพุทธทั่วไปโดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่คนมาทำบุญในวัด อาจจะเน้นศึกษาพฤติกรรมการทำบุญของวัยรุ่น เด็กชั้นประถม และอนุบาล หรือศึกษาพฤติกรรมการทำบุญของพนักงานบริษัทต่อไป

3. ควรมีการวิจัยที่ทดลอง โดยการสร้างโปรแกรมอบรม เพื่อพัฒนาแก่เยาวชน หรือพนักงานทั้งภาครัฐและเอกชน เกี่ยวกับ หลักบุญกิริยาวัตถุ 10

บรรณานุกรม

- กันตภณ หนูทองแก้ว. (2556). การนำหลักบุญกิริยาวัตถุมาใช้ในวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2556. *สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์*. 15(1), น.165.
- กิตติกร เกื้อกุล (ปากกาสีเงิน). (2556). *เบิกบานพุทธวิถีเพื่อความงดงามของชีวิต*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทรุ่งแสงการพิมพ์ จำกัด.
- จรัสลักษณ์ ทองโอฬาร. (2564). *แนวทางการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรพุทธศาสตร (พระพุทธศาสนา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเวงชัย ธมมกาโม, พระมหาบุญไทย ปญฺญโมโน, และคณะ. (2562). การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยบุญกิริยาวัตถุ. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 14 (1), น.199-201.
- พระกิตติพันธ์ กิตติพล. (2563). วิเคราะห์บทบาทในการบำรุงพระพุทธศาสนาของอุบาสกอุบาสิกา : กรณีศึกษาตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*. 11(2), น. 462-463.
- พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (เมธวัจน์ สีลภูโต). (2560). *การปฏิบัติบุญกิริยาวัตถุของพุทธศาสนิกชน : ศึกษาเฉพาะกรณีพุทธศาสนิกชนวัดบางนาคนอก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนาบัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุธีคัมภีร์ญาณ, และพระมหาสำรอง สญฺญโต. (2562). การส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของคนในครอบครัวด้วยการรักษาอุโบสถศีลของชุมชนชาวพุทธในเขตเทศบาลขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 6(4), น.891.
- พระพิริยาภพ ธารพนาลี. (2563). ศึกษาวิเคราะห์ วิมานในวิมานวัตถุ. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 17(1), น. 71.
- พระภทนนท์ ฐิตเสฏฺฐ, และคณะ. (2559). ศึกษาวิเคราะห์บุญกิริยาวัตถุ 3 ที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท. *วารสารปัญญาปณิธาน*. 1(1), น. 22-28.
- พระสมภพ โชตปัญญา. (2559). *บุญ ทาน น้าอัศจรรย์จริง*. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด แอลซีพี ฐิติพรการพิมพ์.
- พระสาธิต รกขิตวโร (เชื่อน คำแสน), และพระอธิการสมนึก จรโน. (2564). ศึกษาวิเคราะห์วัตถุทานในพระพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*. 11(2), น. 4.
- พาสนา สกฤติสรยาภรณ์. (2564). การศึกษาแรงจูงใจในการทำบุญของชาวพุทธ ที่วัดชลประทานรังสฤษดิ์ จังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*. 6(2), น.227.

- พิชาณันท์ เตชะประสิทธิ์วานิช. (2562). การปฏิบัติตนตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 10 ของพุทธศาสนิกชน วัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐม. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. 4(2), น.31-32.
- ลักษณะวัต ปาละรัตน์. (2563). การใช้หลักศาสนธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาตน: กรณีศึกษานักศึกษาที่เข้าเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเบื้องต้น มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วารสาร วิจัยรามคำแหง (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 23(2), น.33.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561) รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 (Education in Thailand 2018). กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2564). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). ค้นเมื่อ 20 กันยายน 2566 จาก <http://plan.bru.ac.th>
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. (2531). จิตวิทยาการจัดการพฤติกรรมมนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : อักษรพิพัฒน์.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Kohlberg, L. (1969). Stages and Sequence: The Cognitive Developmental Approach to Socialization Handbook of Socialization Theory and Research. Chicago : Rand McNaiiy and Company.